

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Hanna Wróblewska

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na zapytanie nr 2323 poseł Agnieszki Hanajczyk z 19 marca 2025 roku w sprawie zabytków zniszczonych na skutek przestępstwa, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

Ad 1.

W latach 2020-2025 z rejestru zabytków nieruchomych skreślono w poszczególnych województwach w związku ze zdarzeniem, na którego skutek obiekt uległ zniszczeniu, łącznie 20 zabytków. W ponad połowie przypadków obiekty zostały zniszczone wskutek pożaru.

Ad 2.

Jedno z czterech podstawowych zadań Państwa, a zarazem nadrzędną wytyczną dla działania służb ochrony zabytków wskazuje Konstytucja RP w art. 5, przyjmując, że Rzeczpospolita strzeże dziedzictwa narodowego. Zatem ochrona zabytków należy do zadań publicznych i stanowi domenę prawa administracyjnego, które to formułuje kompetencje organów, realizowanych w interesie ochrony dobra publicznego.

System ochrony zabytków w Polsce regulowany jest ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (dalej: u.o.z.o.z.). Ustawa ta określa między innymi kompetencje organów, zakres ich działalności, zadania właścicieli zabytków, a także formy ochrony zabytków.

Zgodnie z treścią art. 4 u.o.z.o.z. ochrona zabytków polega między innymi na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu w szczególności zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków oraz udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków.

Ustawa w obecnym kształcie wprowadziła szereg zmian, także w podejściu do ochrony zabytków. Dokonała rozróżnienia, wskazując na dwoiste znaczenie ochrony zabytków – jako działania przypisane administracji publicznej, w której szczególną funkcję pełnią organy ochrony zabytków, oraz działania, które są obowiązkiem nałożonym na właścicieli lub posiadaczy zabytków. To podejście podkreśliło wspólne zobowiązania do zachowania naszego dziedzictwa spoczywające na państwie i obywatelach.

Wskazać jednocześnie należy, że istotną zmianą z zakresu ochrony zabytków było dokonanie decentralizacji zadań, bowiem od 2003 r. ochrona zabytków nie jest wyłącznie kompetencją administracji rządowej, ale również jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli. Dzięki temu obecnie obowiązująca ustawa przewiduje szerszy krąg form ochrony zabytków, który obejmuje ustanowienie parku kulturowego oraz objęcie danego

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie <http://bip.mkidn.gov.pl> w zakładce ochrona danych osobowych.

zabytku ochroną w ramach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Zmienił się również status ewidencji zabytków, która szerzej ujmuje pojęcie zabytku chronionego jako zbioru zabytków zarówno wpisanych, jak i niewpisanych do rejestru.

Wskazując na istotne zmiany, jakie zaszły, należy pamiętać, że przepisy u.o.z.o.z. rozszerzono w zakresie Pomnika Historii. Jest to forma ochrony, funkcjonująca w praktyce od 1994 r., która stała się kluczowa w obszarze promocji i nobilitacji najważniejszych dla polskiej kultury obiektów i zespołów zabytkowych. Co więcej, nowe kandydatury proponowane przez Polskę na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO powinny być wybierane właśnie spośród Pomników Historii.

Należy w tym miejscu wspomnieć o nowelizacjach, które miały znaczący wpływ na wzmocnienie karnoprawnej ochrony zabytków. Przepisy, które weszły w życie w 2018 r., uregulowały problematykę wykroczeń, przestępstw przeciw zabytkom, a także deliktów administracyjnych obciążonych karami finansowymi. Wprowadzone zmiany zwiększyły efektywność w działaniu w zakresie ochrony zabytków, a także umożliwiły utworzenie funduszu celowego – Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków, który wspiera najpilniejsze działania niezbędne dla ratowania zagrożonych zabytków.

Do omawianej ustawy dodano również art. 10a, który przewiduje tak zwaną ochronę tymczasową, co oznacza, że od dnia wszczęcia postępowania w sprawie wpisu zabytku do rejestru do dnia, w którym decyzja w tej sprawie stanie się ostateczna, przy zabytku, którego dotyczy postępowanie, zabrania się prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i podejmowania innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku.

Zauważyć jednak należy, że obecnie obowiązująca ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami to dokument sprzed 20 lat; zawiera dobre rozwiązania, niektóre zapisy, na których pracujemy, są rozwiązaniami, które się sprawdziły w praktyce, ale jest też wiele artykułów, które należy zmienić. Aktualnie resort kultury prowadzi czynności zmierzające do powołania Zespołu ds. nowelizacji ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, który – jako organ pomocniczy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego – zostanie upoważniony do opracowania założeń nowej ustawy kompleksowo regulującej problematyczne zagadnienia.

Z poważaniem

z up. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

SEKRETARZ STANU

Bożena Żelazowska